



XABIER MENDIGUREN BEREZIARTU

EH11kolorre herri-ekimena

EH11kolorre ekimena izan da iazko eta aurtengo gertaera berri interesgarrienetako bat Euskal Herrian eta euskal kulturaren eremuan. Kultura-, identitate-, hizkuntza-aniztasuna babesteko asmoarekin sortu da. EH11kolorrek aniztasuna balio, aberastasun eta gizateriaren ondare bezala aldarrikatzen du gure herrian ez ezik mundu osoan.

Urtero-urtero dozenaka hizkuntza desagertzen dira munduan, eta haiekin batera gisa guztietako aniztasuna desagertzen ari da munduan zehar —esate baterako, nola gastronomikoa hala musikazkoa edo beste edozein eratakoa—, indar bategileen eraginez; horrenbestez, gure bizitza pobretzen ari da.

Euskal Herrian une honetan 100 hizkuntza baino gehiago daude erregistraturik; eta EH11kolorerentzat aberastasuna denez gero, hori ikusgai bihurtu beharra aldarrikatzen dugu, bai eta errealitate hori aitortu eta babestu beharra ere.

Bestalde, EH11kolorre ekimenak zera gogorarazten digu, euskara dela gure herriak munduari egiten dion ekarpen berriazkoa. Hizkuntza hori eskaintzen diogu gure artean bizi den edonori ikas dezan eta beste euskaldun guztiek bezala hartaz baliatzeko aukera izan dezan, bere jatorrizko hizkuntza eta kultura erabiliz eta garatuz.

Abiapuntua

EH11kolorre ekimenarentzat euskara da Euskal Herriko zazpi lurraldeetako hizkuntza komuna, eta, ondorioz, ere-

mu horretan guztian arituko da lanean bere helburuak hedatzen eta garatzen. Aldi berean, gure herrian bizi diren beste hizkuntza eta kultura guztietako pertsonen topalekua izan nahi du euskara lokarri gisa darabilen gizarte askotari-ko honek.

2012ko abenduan aurkeztu zen Donostiako San Telmo museoan hasieratik bertatik zenbait erakunderen aldekotasuna izan zuen ekimen hau, eta handik gutxira egin zen antzeko aurkezpena Bilbon. Aldi berean erakunde, alderdi, sindikatu eta abarri sistematikoki egin zitzairen ekimenaren eta haren printzipioen aurkezpena, parte hartzeko gonbita eginez. Halaber, ekimenaren berri emateko hasieratik bertatik sortu zen web gunea (www.eh11kolore.org) Adierazpen bat hedatu zuen, eta bertan jakinarazitako printzipioekin bat zetozen eta hala nahi zuten guztiei beren sinadura eskatu zitzairen.

Aipaturiko web gunea 11 arrazoirekin abiatzen da, eta, definizio gisako bat emanez, honako hau dio: EH11kolore, gure gizartean bizi dugun aniztasunaren inguruan, hausnartu eta eztabaida sortzeko asmoarekin jaiotako herri-ekimena da, aniztasun horrek euskal kulturari eta gizarteari ekarriko dion aberastasuna abiapuntu delarik. Beraz, ekimen hori gizarte-eragile ororen parte-hartzeari zabalik dago. Horregatik, eremu akademiko, kultural, sozial, heziketako, sindikal eta abarreko pertsona askok eztabaida hori geure gizartera eramateko erabaki sendoa hartu dugu, aldi berean haren partaide bihurtuz.

Atxikimenduak

Web gunearen helburu nagusietako bat EH11kolore ekimenarekin eta ondorengo adierazpenarekin bat datozen ahalik eta pertsona gehien biltzea delarik, hori irudikatzeko zerrenda bati hasiera ematea pentsatu da. Dagoeneko era eta jatorri guztietako 800 pertsona baino gehiagoren izenak jaso dira bertan.

Aniztasunaren martxa

Aniztasunaren aldeko aldarrikapen eta festa eguna egin zuen ekainaren 1ean EH11kolorek Donostian. *Bai aniztasunari! Gora aniztasuna!* izan zen leloa. Danbor martxa izan zen ekitaldi nagusia. Goiz hartan bertan emanak zituzten jai egunaren inguruko xehetasunak. EH11kolore ekimene-ko ordezkariekin batera, agerraldian izan ziren Fernando Bernues Donostia 2016ko zuzendari artistikoa, Oreka Tx taldeko kide Igor Martinez de San Vicente, Olatz de los Santos dantzaria eta Iñigo Egia perkusio jotzailea. Mendiguren bozeramaileak gogorarazi zuen Euskal Herria beti izan dela herri askotariko bat. «Jatorri anitz dituen herri bat gara, eta etorkizun berbera duena. Euskal jendartearen asimilazio edo zatiketa juridiko, ekonomiko, kultural edo jatorrizkoak bilatzen dituzten jarrerak alde batera uzteko unea da». Krisi garaian behar hori are handiagoa dela nabarmendu zuen: «Egoera latz honetan, jendearen izaerak irekia, integratzaileria eta elkartasunez beterikoa izan behar du».

Aniztasun eta elkartasun hori bultzatzeko asmoz sortu zen EH11kolore, eta hori sustatu eta indartzea izan zen ekainaren 1eko ospakizunaren xedea. Danbor martxa izan zen eguneko ekitaldi nagusia.

Ez dago hizkuntza unibertsalagorik perkusioa baino. Ez dago musika tresna askotarikoagorik danborra baino. Ez dago herririk danbor barik. Musika tresna honek bat egiten du aniztasunarekin eta herrien kultura-sustraiekin. Gainera, ez dezagun ahaztu Donostia danborren eta danborradaren hiriburua dela.

Hala, dei egin zitzairen norbanako nahiz elkarte zein taldeei danborrarekin bertaratzeko. Martxa 17:30ean abiatu zen, Alderdi Ederreko lorategietatik, eta Donostia erdialdeko kale nagusiak igaro zituen. Aurretik perku-flashmob bat egingo zuten. Horretarako Atanbora izeneko perkusio pieza osatu zuten Martinez de San Vicentek, De los Santosek eta Egiak, eta parte-hartzaileei buruz ikasteko gomita egin zitzairen.

Idea nagusien zabalkundea

Urtearen lehen seihilekoan ekimenaren sustatzaileek era askotako lana burutu zuten erakunde eta gizarte-eragileekin bildu eta komunikabideen bitartez ideia nagusiak barreiatzeko. Horretarako oinarritzkoa izan da EH11 koloreren web gunea bere sail desberdinekin.

Miramar Jauregian jardunaldi akademikoak ere antolatu eta burutu ziren erakundeetako arduradun eta ordezkari akademiko interesgarrien partaidetzarekin. Bereziki azpimarratzekoak izan ziren kataluniarren ekarpenak. Ondoren, eta adibide gisa, hilabete haietan gehien landu ziren ideietako batzuk aipatzen ditut:

- Euskaldunok aspaldidanik gara herri anitza. Sarritan, aniztasuna etorri berriak direnekin lotzeko joera izaten da, baina korrelazio hori egiteari utzi beharko genioke. Izan ere, Euskal Herria jatorri askotako pertsonak osatu dute beti.
- Aniztasuna gizarteak balio positibo gisa uler dezan nahi du EH11 kolorek. Horretarako, ezinbestekoa da, lehenik eta behin, nor berea eta bestearena errespetatzea. Hor-tik aurrera, denon arteko zubiak eraikitzeko.
- Euskal Herria bi estaturen artean banatua izateak eta estatuturik gabeko herria izateak berezko ezaugarriak ematen dizkio gure egoerari. Batetik, aniztasuna kudeatzeko beharreko ahalmenik ez dugulako. Bestetik, estatuen barneko migrazio joerek eragin handia dutelako, besteak beste, errealitate soziokulturalean. Hor zulo handia dago oraindik, ez baita lortu euskal kultura eta hizkuntza guztien izaeran itsastea. Aspaldidanik hemen dauden askorekin ere lan egin eta zubi horiek eraiki behar dira.
- Ijitoak adibide bat dira: aspaldidanik daude gure artean, baina askotan ez ditugu gure aniztasunaren parte egiten. Hegoamerikarren berezitasuna ere aipa daiteke. Hego Euskal Herrira datozenek, gaztelaniaz komunikatu daitezkeenez, sarri ez dute euskararen beharrik ikusten.

Gainera, hainbatek ez daki hemen beste kultura edo hizkuntzarik dagoenik, eta, beraz, haiei harrera egokia egin ez hasi beharko ginateke. Halaber, besteok ere erraz ahazten dugu etorkinetako askok jaioterrian euren hizkuntza propioak dituztela, eta euskaldunon arbasoek horien jazarpenean zeresana izan zutela. Alde horretatik asko egin dezakegu garai batean euskaldunen laguntzarekin desegindako kulturak eta hizkuntzak bizi duten egoera eskasetik ateratzen laguntzeko.

- Kultura hartu-emanak finkatu aurretik, funtsezkoa da herritar guztiak eroso sentitzea. Pertsona batek ez badi-tu bere oinarrizko eskubideak bermatuta, besteak beste ezin badu ogibiderik aurkitu eta etxebizitza eta osasun zerbitzuak mugatuta izanez gero, nekez aurreratuko da elkarbizitzan. Hortaz, lehen urratsa premiazko beharrak identifikatu eta asetzea da. Ondoren, transmititu nahi dugu Euskal Herrian bizitzea eta denon artean eraikitzea egingarria eta erakargarria dela sentiaraztea.
- Krisiak gizartean jarrera intolerante eta arrazistak areagotu egin ohi ditu. Euskal Herrian orokorrean erantzun hori emateko arrisku handiegirik ez dagoela ematen du. Hedabideek jartzen dituzten etiketak kezagarriagoak dira. Horiek etorkinak eta jatorri ezberdineko pertsonak estigmatizatu egiten dituzte, ez baitituzte termino berak erabiltzen batzuentzako eta besteentzako. EH11 kolore-ren printzipio nagusietakoa da barne-hartzaileak izatea. 'Haiek' eta 'gu' dikotomia hautsi beharrean gaude, aniztasunak ez baikaitu kontrajartzen.

Euskara mugarri

Ekimenaren helburu estrategikoa etorkizuneko euskal gizarte anitza eraikitzea da. Amestutako sozietate horretan, euskarak eta euskal kulturak paper garrantzitsua jokatuko lukete. Izan ere, EH11 kolorek nahi du horiek izatea denon arteko zubia, lurralde honetan bizi garen guztiak eta, zerga-

tik ez, kanpoan bizi diren euskaldunak lotuko dituen. Euskararen egoera desorekatua izateak tokian tokiko erantzunak ematera behartuko du. Esaterako, ikasi nahi duenarentzat errazagoa izango da Goierrin ikastea beste eremu erdaldunago batean baino. Hortaz, euskara mugarri izatea nahi badu ere, politikak ezin dira bateratuak izan, beharrezkoa da moldatzea.

Euskara konpartitzeak ez du esan nahi norberaren jatorrizko hizkuntzak lekurik ez duenik. Teknologia aukera ematen du mundu osoarekin harremanak izateko, eta ahal den heinean, laguntza eman behar zaie ama hizkuntza garatu nahi duten pertsoneri, ekimenaren arabera.

Sarea eta eztabaida helburu

Hasieratik ahalik eta jende gehienaren babesa eskatu du EH11kolore ekimenak, bai norbanakoena, baita kolektibo, instituzio, alderdi politiko, sindikatu eta gizarte eragileena ere. Denen artean, aniztasunaren alde lan egingo duen sarea eraikiko da. Iritziak, nahiak eta beharrak aztertu eta gero, proiektu zehatzak eta horiei dagokien bidea bilatzeko garaia etorriko da. Baina horretarako eztabaida nahitaezkoa izango da. Horregatik, espero du ahalik eta jende gehiena biltzea aniztasunaren inguruko dinamika honetan. Azken batean, zenbat eta pertsona gehiago izan sarearen parte, orduan eta antzagoa izango da sare hori.

Asmo horien baitan, ekainaren 1ean Aniztasunaren Eguna ospatu zuten Donostian, horretarako 11koloreFest jaialdia antolatuz. Besteak beste, aniztasunaren aldeko danbor-jotzea eta jatorri ugariko pintxoak dastatzeko aukera eskaini zuten hiriko zenbait taberna eta jatetxek, hiriko ohiturak aniztasunarekin uztartuz. Gipuzkoako hiriburua hainbat arrazoi-rengatik hautatu zuten: oso hiri anitza da eta 120 hizkuntza baino gehiago hitz egiten dira. Halaber, 2016rako Europako Kultur Hiriburua izendatu dute, eta aniztasunak bertan garrantzia izatea nahi dute. Baina, batez ere, aurtun Donostia

erre zuteneko 200. urteurrena bete delako aukeratu dute. 1813. urteko gertakari haiek aintzat hartuta, EH11kolorek aditzera eman nahi du «garai hartan eman ez zen bizikidetzara hori, gaur posible dela».

Euskara eta etorkinak: aurrekariak

Gai hau etorkinekin aipatu izan denean, behin eta berriz adierazi izan digute euskara ezagutzea aukera-berdintasunerako baldintza ezinbestekoa dela lanean, gizarte-harremanetan eta abarretan berdinez berdín aritzeko, eta horregatik ez dutela onartzen arrazoi ekonomikoengatik, informazio ezarengatik edo beste edozerengatik euskararako irispiderik ez izatea.

Etorkin askok diote harrera-programetan edo INEM Lanbideko ikastaroetan ez dela doako ikastarorik eskaintzen euskara ikasteko. Euskal Herrian euskara ikastea garestia dela diote, ingelesa ikastea baino garestiagoa, eta hori diskriminatzailea dela. Doako eskolak oso gutxi eta aitortza eskasekoak direla. Luxuzko artikulu bihurtu dela euskara.

NEL (nik euskaraz lanean) taldeen esperientzia interesgarria da, baina bultzada handiagoa beharko luke ekimen horrek etorkinek euskara ikasteko eta, aldi berean, lanarekiko harremana indartzeko.

Urte batzuk geroago, 2011ko urtarrilaren 25ean Durangoko Elkartegian Topaguneak antolatutako «Euskara Aniztasunean» jardunaldia oso emankorra gertatu zen garai hartako euskalgintzarentzat; eta bereziki bertan parte hartu zuten 80 lagunentzat, jardunaldiaren egiturari zegokionez, inbutu forma izan zuen. Teoria orokorretik hasi, Euskal Herriko testuingurua aintzat hartu, esperientzia praktikokoak ezagutu eta aurrera begirako hausnarketak plazaratu ziren. Azpimarratzekoak izan ziren Lurdes Auzmendi Eusko Jaur-laritzako Hizkuntz Politikarako Sailburuordearen eta Miren Dobaran Bizkaiko Foru Aldundiko Euskararen Sustapenerako Zuzendariaren parte hartzeak eta Carme Junyent lin-

guista katalanaren hasiera-hitzaldia, Julen Zabalo, Joxean Amundarain eta Idoia Illaramendirenak ahaztu gabe. Lehenengo esperientzia Hizkuntza Harrerarako Gidaliburu praktikoa izan zen, Emuneko Olatz Irizarrek aurkeztu zuena. Plataforma per la Llenguak sortutako gidaliburua Euskal Herriko testuingurura egokitu eta itzuli zuten.

Bigarren esperientzia Topaguneak UEMArekin batera martxan jarri zuen Auzoko Egitasmoa aurkeztea izan zen. Horretarako, Topaguneko Mikel Ozaitak Auzokoren baitako aurrekariak, helburuak eta oinarriak azaldu zituen, eta Arantxa Arrillagak, berriz, Orioko esperientzia zehatza.

Banaiz Bagara elkarteko Petra Elser, Mario Zapata soziologo eta SOS Arrazakeria elkarteko Agustin Unzurrunzaga aritu ziren, moderatzaile Xabier Aierdi EHUko irakasle eta immigrazioan aditua zela.

Besteak beste, honako ideiak jorratu ziren: zer egin euskaratik urrun bizi diren herritarrak euskarara hurbiltzeko; eskubide desberdintasunek desberdintasun sozialak eragiten dituzte, euskara herritar guztien eskura ez jartzeak desberdintasuna bultzatzen du. Hezkuntza-sisteman diren hiru ereduak ere aipatu ziren, eta berdintasuna bultzatzeko eredu bakar eta euskalduna —D eredu— aldarrikatu zen.

‘Integrazioa’ eta ‘etorkina’ kontzeptuen inguruan ere eztabaidatu zen tokiko egitasmoak sortu eta bultzatzearen beharraz gainera; eremu makroan, erakundeetatik batik bat, oraindik egiteko asko dagoela gogorarazi zen.

Geroari begira

EH11 kolore hasi besterik ez da egin, eta harrera ona izan duela aitortu behar; aurrerantzean egiten eta eragiten jarraitu beharko du gure gizartean dauden jatorri askotako jendeak elkarrengana hurbiltzen, zubiak eraikitzen eta elkarrekin etorkizuna eraikitzen. Behar hori are garbiago ikusten da azken urteotan hain gogor astindu gaituen eta oraindik ere astintzen gaituen krisiak ezarri dizkigun baldintzen argitan.

Gainera, Euskal Herri guztira hedatu behar da ikusmolde abegikor eta eraikitzaille hori. Erdi-epera, gaur oraindik sokamutur solteak diren horiek guztiak txirikordatzea lortu behar dugu. Orduan hasiko da egia bihurtzen gure baitako hainbeste milaka herritarren ametsa, zinez merezi duen ametsa.¶